

MOOC for
Nordisk
lærerutdanning
innen grunnleggende
ferdigheter for voksne?

En
mulighetsstudie

NVL 2015
© Nordiskt nätverk för vuxnas lärande
www.nvl.org

ISBN 978-952-67259-9-4 (PDF)

Forsidebilde: Hilde Søråas Grønhovd
Layout: Marika Kaarlela/Gekkografia

Denne publikasjonen er finansiert av
Nordisk Ministerråd gjennom
NVLs strategiske midler.

Innhold

1	Innledning	4
	Bakgrunn og mandat	4
	Arbeidsgruppens sammensetning	4
	Arbeidsgruppens arbeid	5
	Rapportens oppbygning	5
2	Hva er MOOC?	6
	Arbeidsgruppens bruk av MOOC-begrepet	7
3	Målgruppe og behov	8
	Bruk av MOOC som tilbud for alfabetiseringslærere i Norden	9
4	Kompetansemål og innhold	11
5	Nedslagsfelt	12
	Språklige hensyn	13
6	Forutsetninger for realisering	15
7	Steg-for-steg implementering	
	Steg 1: Samling med lenker til ressurser	17
	Steg 2: Organisere læringsressursene mer	17
	Steg 3: Pedagogisk innfallsvinkel	17
	Steg 4: Etablere en fokusgruppe	20
	Steg 5: Finne en plattform	20
	Steg 6: Opprette forum	21
	Steg 7: Lage MOOCs	21
	Steg 8: Lage nettstudium som kan godkjennes på universitets/høgskolenivå	21
8	Konklusjon og anbefaling	22

1

Innledning

BAKGRUNN OG MANDAT

Våren 2014 ble det etablert en arbeidsgruppe, initiert av NVL, med tittel «MOOC for nordisk lærerutdanning innen grunnleggende ferdigheter for voksne». Arbeidsgruppen skulle utrede om, og eventuelt hvordan, NVL skal initiere arbeidet med å etablere et MOOC-basert kompetansehevingstilbud for nordiske voksenlærere, med spesiell fokus på feltet grunnleggende litterasitet for voksne innvandrere.

Arbeidsgruppen ble dannet som et samarbeid mellom NVLs nettverk for distanseundervisning (heretter Distans), Alfarådet og European Basic Skills Network (EBSN) som NVL er medlem av.

Gruppen har tatt utgangspunkt i

- uttalte behov for økt lærerkompetanse blant nordiske lærere i denne sektoren,
- resultatene av Alfarådets arbeid med beskrivelser av lærerkompetanse,
- Distans sin ekspertise i fleksible utdanningstilbud og modeller, blant annet MOOC,
- og innspill fra EBSN, som ønsker å bruke en veldig løs og fleksibel tilnærming til oppbygging av et MOOC-basert «EBSN Academy».

ARBEIDSGRUPPENS SAMMENSETNING

Hilde Søraas Grønhovd (*norsk NVL-koordinator*) - Koordinator for utvalgsarbeidet

Graciela Sbertoli (*Vox, European Basic Skills Network, Norge*) - Leder

Beate Linnerud (*Vox, Alfarådet, Norge*)

Torhild Slåtto (*Fleksibel utdanning Norge, Distans, Norge*)

Barfuss Ruge (*Internettikkut AS, Distans, Grønland*)

Guðmundur B. Kristmundsson (*Islands universitet, Alfarådet, Island*)

ARBEIDSGRUPPENS ARBEID

Arbeidsgruppen har avholdt 3 møter i løpet av sommer/høsten 2014: 1 fysisk/online møte, Oslo (19.6.2014), et fysisk møte, København (26.11.2014), og 1 online-møte (23.9.2014).

Arbeidsgruppen har arbeidet ut i fra 5 hovedspørsmål:

RAPPORTENS OPPBYGGING

Vi har startet med en redegjørelse for MOOC-begrepet og arbeidsgruppens anvendelse av begrepet. Deretter har vi forsøkt å identifisere behov for et kompetansehevingstilbud blant de nordiske lærerne innen grunnleggende litterasitet og sett det i forhold til en MOOC-løsning. Vi presenterer videre de kompetansemålene som er utarbeidet av Alfarådet, for så å forsøke å beskrive nedslagsfelt og forutsetninger for en mulig realisering. Avslutningsvis presenterer vi et forslag til en grunnskisse for en steg-for-steg implementering, før vi kommer med en konklusjon og anbefaling.

2 Hva er MOOC?

MOOC er forkortelsen for Massive Open Online Course. Disse åpne nettbaserte kursene er beregnet på et ubegrenset antall studenter, og hvem som helst kan melde seg på uten at det stilles noen formelle krav.

MOOC-begrepet ble første gang brukt i 2008 for å benevne et åpent online-kurs ved University of Manitoba i Canada. På kurset deltok 25 betalende studenter fra universitetet i tillegg til 2 300 deltakere som tok kurset gratis over Internett. For studentene fra universitetet ga kurset studiepoeng. Alt av kursinnhold var tilgjengelig gjennom RSS-*feeds* og deltakerne hadde selv stor frihet til å velge hvilke plattformer de ville delta gjennom, eksempelvis Facebookgrupper, Wiki-sider, blogger og forum. De påfølgende årene kopierte og modifiserte flere andre universiteter/institusjoner denne kursstrukturen og flere MOOCs dukket opp. På listen av kurs finnes det nå tusenvis innenfor flere ulike fagområde.

Den store utviklingen av MOOCs har ført til at det ofte snakkes om to typer MOOCs, cMOOC og xMOOC. En vesentlig forskjell mellom de to er den pedagogiske tilnærmingen i kursene. cMOOC betegner den første typen kurs som oppstod og som fant sted i eksperimenterende læringsmiljøer og grasrot-miljøer. c'en i cMOOC står for connectivist, altså at de lærende er relatert til hverandre i nettverket. Disse kursene er bygget opp på et konstruktivistisk (sosiokulturelt) læringssyn. Dette læringssynet bygger på den antagelse av at vår virkelighet er sosialt konstruert. Dvs. at vi ikke oppfatter verden uten «filter», men fortolker det vi ser, på bakgrunn av tidligere oppfattelse som vi er kommet frem til gjennom diskusjon og «meningsforhandling». Å lære noe nytt er dermed et spørsmål om å forhandle seg frem til eller «å bli enige om» noe nytt, eller eventuelt bli enige om å være uenige. Innenfor et slikt læringssyn forutsetter all læring derfor diskusjon.

Videoser, quizer og webinarer er eksempler på skalerbare metoder.

De senere årenes store oppmerksomhet om MOOC-kurs er først og fremst knyttet til utviklingen og fremveksten av xMOOC-kurs. Disse er bygget opp fra et kognitivistisk læringssyn. Denne tilnærmingen baserer seg på at læring skjer ved at kunnskapen overføres fra læreren til elevene. Elevene tilegner seg stoffet ved å bearbeide det individuelt, f. eks ved å skrive en oppgave eller løse en quiz med forståelsespørsmål. Her er det snakk om lærer-/tavle-sentrert undervisning – på engelsk snakker man om «The sage on the stage». I MOOC-verdenen er denne type læringssyn typisk for MOOCs som utvikles av de store amerikanske universiteter og etterhvert også av høyere læreanstalter i resten av verden. Læringssynet ligger i forlengelsen av det læringssynet som oftest er fremherskende ved høyere utdanningsinstitusjoner.

ARBEIDSGRUPPENS BRUK AV MOOC-BEGREPET

Som nevnt ovenfor beskrives MOOC som massive, åpne, nettbasert kurs. Ved «massive» forstås det som at det tas i bruk pedagogiske verktøy og metoder i kursene som er skalerbar. Når metodene er skalerbare vokser bruken av resurser, ikke med antallet av kursdeltagere, det er derfor ingen betydning om det er 10 eller 1000 deltagere. Videoser, quizer og webinarer er eksempler på skalerbare metoder. Undervisning og veiledning er eksempler på ikke skalerbare metoder. De skalerbare verktøyene og metodene er interessante fordi de gjør det mulig å begrense omkostninger ved å drive kurs, samtidig med at de rommer nye interessante pedagogiske muligheter.

3

Målgruppe og behov

Det er et stort behov for etter- og videreutdanning på feltet *grunnleggende litterasitet for voksne med andre morsmål enn de nordiske språk*. De fleste lærerne som underviser i faget i Norge har pedagogisk grunnutdanning, mange har også norsk som andrespråk i fagkretsen men mangler, med få unntak, både voksenpedagogisk utdanning og utdanning i grunnleggende litterasitet. I KAN-rapporten som omhandler alle de nordiske landene bekreftes det at også dette gjelder Norden for øvrig:

«Genom rapporten Alfabetiseringsundervisning i Norden från 2007 (uppdaterad 2009 och 2012) och kompletterande undersökningar, har det visat sig att det i de flesta nordiska länderna finns mycket få formella krav på lärarkompetens och mycket få beskrivningar, studieplaner eller vägledningar för

lärarutbildningar riktade mot undervisning i grundläggande litteracitet för vuxna. Det har även visat sig att det i flera nordiska länder bara i mycket begränsad omfattning krävs särskilda lärarkvalifikationer för den generella andraspråksundervisningen för vuxna».

Ved Alfarådets nordiske konferanse i 2012 deltok 200 lærere som ble spurt om hvilket behov de hadde for videreutdanning i grunnleggende litterasitet for voksne med andre morsmål enn de nordiske. Et stort flertall svarte at de trengte kompetanseheving og at de ville være interesserte i både kompetansegivende studier og i kortere etterutdanningskurs. Svært mange uttrykte interesse for nettbaserte tilbud på grunn av avstand til studiested og behov for fleksibilitet i studiesituasjonen på grunn av jobb.

Fleksibiliteten, som nevnt ovenfor, er svært viktig for denne gruppen.

På Alfarådets nordiske konferanse i september 2014 ble igjen 160 lærere spurt om kompetansebehov. Da ble det særlig spurt om interesse for en nordisk mastergrad i litterasitet for voksne. Igjen svarte et stort flertall at de er interessert i både etterutdanning og videreutdanning på nordisk basis, på ulike nivåer fra grunnivå til mastergradsnivå og at tilbudet bør være nettbasert. Det fremkommer derfor tydelig et behov for etter- og videreutdanningstilbud på feltet.

Et lite fagfelt med en begrenset målgruppe og få forskere

Fagområdet «grunnleggende litterasitet» for voksne fremmedspråklige er relativt lite.

For eksempel var det i Norge i 2013 kun 18 prosent av de rundt 43 000 deltakerne i førstegangsoplæringen i norsk som fikk opplæring i litterasitet på startnivå (alfabetisering) som del av sitt norskkurs¹. På grunn av målgruppens begrensede størrelse og derav begrensede jobbmuligheter for de som tar slik videreutdanning, kan en ikke, over tid,

vente stor søkning til videreutdanningsstudier for lærere. Ekspertisen i Norden er også begrenset til få personer på dette feltet. Et nordisk samarbeid om pensum og lærerkrefter vil være av stor interesse for å utvikle faget. På grunnleggende nivå i regning/numeracy for voksne finnes det knapt fagkunnskap i Norden. Det ble en tid tilbudt videreutdanning i dette emnet i Norge, men på grunn av mangelen på fagfolk, blir ikke studiet tilbudt lenger.

BRUK AV MOOC SOM TILBUD FOR ALFABETISERINGSLÆRERE I NORDEN

Alfarådet er interessert i å samarbeide med universiteter om å organisere kurs på universitetsnivå, f. eks masterstudier. Men i denne gruppen av lærere finnes det også et behov for andre typer kurs, f. eks korte kurs hvor teori og praksis går hånd i hånd. De kan være alt fra svært korte (1–20 timer) eller lengre (100–200 timer). Fleksibiliteten, som nevnt ovenfor, er svært viktig for denne gruppen. Det er et poeng at lærere kan delta på kurs når de har

¹ På engelsk skiller man mellom «initial literacy» og «functional literacy», som er det nivået av lese- og

tid og interesse. «On campus» -kurs kan være gode med tanke på at her samles deltagerne og kan diskutere i grupper, men den læresituasjonen er bundet til tid og sted. Det kan derfor bli vanskelig for enkelte å delta, da de gjerne må reise til undervisningsstedet, dette kan bli kostbart både i tid og penger. Det kan også være vanskelig for lærerne å vente måneder for å kunne delta på kurs, spesielt på emner de har akutte behov for å lære så snart som mulig. Svaret på behovet kan være organiserte online kurs – gjerne som MOOCs.

Generell økning av digitalkompetanse blant lærere i voksenopplæring er et uttrykt mål i EUs någjeldende agenda for Adult Learning. Kommisjonens “Working Group for Adult Learning” har bruken av IKT og OER (Open Educational Resources) som et av tre hovedfokus for sitt arbeid i 2013–2015 og skal publisere en rapport om dette temaet i 2015. Det er allmenn enighet blant europeiske policy makere om at det er nødvendig å raskt oppdatere lærerstaben innen voksens læring på dette punktet, og denne utfordringen har allerede blitt tatt opp i EPALE, den nye plattformen for

Forutsetningene for å delta i MOOCs skulle derfor være gode.

voksnes læring i Europa. (Se <https://ec.europa.eu/epale/en/blog/basic-skills-adult-learning-staff>)

De fleste nordiske lærere er ganske kompetente i bruk av IKT, og mange bruker det på en eller annen måte i arbeidet sitt. Mange lærere har kanskje prøvd online utdanning (distanse læring) tidligere, og de fleste bruker emner fra webben på en eller annen måte. Forutsetningene for å delta i MOOCs skulle derfor være gode. Gjennom en MOOC kan man skape et samfunn hvor lærere kan drøfte og diskutere emnet og dele sin erfaring og situasjon.

Om det lykkes i å lage en plattform av kurs for alfabetiseringslærere i Norden kan det være til stor nytte personlig for dem, men også kunne øke kompetansen og profesjonaliteten i institusjonene der hvor de respektive lærerne arbeider.

4

Kompetansemål og innhold

A lfarådet har arbeidet frem en kompetansebeskrivelse for lærere i grunnleggende litterasitet for voksne med andre morsmål enn de nordiske. Den var ferdig i 2013. Kompetansebeskrivelsen fungerer som et grunnlag for utvikling og implementering av studier og kurs i og mellom de nordiske landene. Den består av seks punkter hvorav de to første er overgripende, det tredje omhandler læringsressurser og de andre beskriver nøkkelkompetanser:

1

Litterasitet i ett globalt, lokalt og individuelt perspektiv

Teoretiske og didaktiske aspekter og tilnærming

2

Voksnes formelle lærende i et kreativ og kritisk læringsmiljø

Basert på den lærende reflekterende praksis og kursdeltagernes læringsmål

3

Materiale for en voksen lærende

Multimodalt, aktuelt og utfordrende

4

Undervisning i muntlig kommunikativ kompetanse uten skriftlig støtte

For voksne andrespråklige

5

Grunnleggende lese- og skrivekompetanse

For voksne andrespråklige

6

Grunnleggende hverdagsmatematikk

For voksne andrespråklige

5 Nedslagsfelt

Som det fremkommer i overordnet kapittel er det både ønske om og behov for et kompetansehevingstilbud for lærere i grunnleggende litterasitet i Norden.

Kompetansebeskrivelsen fra Alfarådet er utviklet på et nordisk nivå og har dermed et nordisk utgangspunkt, og det er enighet om at samarbeid mellom de nordiske landene er ønskelig for å heve kompetansen på alle de foregående oppsatte punktene.

Likevel kommer Norden til kort når det kommer til spisskompetanse på området, særlig når det kommer til punktet som omhandler regning/numeracy. Det fremstår som et lite fagfelt med en begrenset målgruppe og få forskere. Det kan derfor være en fordel med å hente erfaringer fra andre Europeiske land da de både har lengre erfaring fra innvandring, og flere og større fagmiljøer å spille på.

Gruppen bak EBSN Academy har tatt til orde for å starte arbeidet med MOOCs for «Continuous Professional Development» ved å samle sammen kunnskap:

relevante artikler eller antologier av faglige tekster, videoer av ekspertpresentasjoner ved konferanser eller kurs, opptak av webinarer, podcaster, initiering av faglige diskusjoner i sosiale medier, etc.

Det er naturlig for NVL å samarbeide med EBSN om dette, slik at innhold kan benyttes av begge målgrupper. Disse elementene ville kunne være allment tilgjengelige for lærerens egen autonome læring, men også kunne brukes som bygningsbrikker for kurs som tilpasses nasjonalt eller lokalt nivå. Noen av disse kursene kan etter hvert struktureres slikt at de leder til eksamen og kvalifikasjoner, dvs. at etterutdanning kunne bli til videreutdanning.

Noen av fordelene ved en slik tilnærming er:

- Man kan ta i bruk eksisterende brikker, både fra Norden og fra land i Europa som har lengre erfaring med fagområdet.
- Kunnskapen gjøres tilgjengelig også for lærere som ikke har tid eller motivasjon til å ta et helt kurs.
- De forskjellige nordiske land kan gjøre bruk av hverandres ressurser uten dermed å være bundet av nasjonale utdanningsstrukturer som kan virke som barrierer mellom landene.
- Det vil ikke være veldig problematisk å lage en glidende overgang mellom 1) ren samling av OER, 2) strukturert MOOC uten lærerveiledning (dvs. et kurs, men uten fastsatt start og slutt), 3) strukturert online-kurs uten eksamen, 4) ren videreutdanning med eksamen ved anerkjent høyskole eller universitet.

NALA sine «tutor pages» på [nala.ie/tutors](https://www.nala.ie/tutors)

Eksempel på samling av bygningsbrikker til en MOOC for lærerutdanning: NALA sine «tutor pages», på <https://www.nala.ie/tutors>, som bl.a. inneholder videoer fra konferansepresentasjoner eller presentasjoner av modeller og ressurser, tematisk inndelt. NALA er Irlands National Adult Learning Association, som samarbeider tett med den irske regjering om utvikling og implementering av nasjonale programmer for voksnes læring, med spesiell fokus på grunnleggende ferdigheter.

SPRÅKLIGE HENSYN

Innenfor de fleste kompetansemålene vil det ikke bli vanskelig å finne frem til et fint utvalg av nordiske tekster som kan utgjøre byggesteiner for etterutdanning av lærere. Tekster på skandinavisk vil uten videre være tilgjengelige for lærere i Danmark, Norge og Sverige og til dels Island. Det må likevel påregnes en del behov for oversettelse mellom skandinavisk og finsk, eventuelt også islandsk.

Artikler kan også oversettes og videoer kan tekstes med undertitler.

EBSN er interessert både i å bidra med innhold eller byggesteiner/«building blocks» fra eksperter i nettverket og i å ha tilgang til nordiske materialer. I første omgang foreslås det å samle inn materialer om «Numeracy for Immigrants», som Alfarådet har identifisert som et område hvor Norden mangler ekspertise. Studier i regning/numeracy vil kunne ha det samme grunninnhold uavhengig av nasjonalspråk og fordi lærere i Norge/Norden gjennomgående behersker engelsk godt nok til å kunne ha engelsk som studiespråk, bør dette være en handlingssti å gå videre på.

Artikler kan også oversettes og videoer kan tekstes med undertitler. Det er åpenbart at økonomiske hensyn kan begrense denne type

aktivitet, men dersom det er interesse for å bygge videre på denne modellen, vil det være mulig å starte med et utvalg av oversatte artikler og videoer og bygge så videre på dette med finansiering fra for eksempel Nordplus eller Erasmus + prosjekter.

Behovet og interessen for temaet er heller ikke en særnordisk problemstilling, det fremkommer blant annet i en rapport fra Alfie (Alphabetisation of Immigrants to Europe) samarbeidet². Det er derfor muligheter for at dette kan skaleres til større brukermasser, også utenfor Norden og videre til Europa, hvilket vil være helt i tråd med Nordisk Ministerråds strategi om et utadvendt Norden.

6

Forutsetninger for realisering

For at et MOOC-tilbud skal kunne bli realisert krever det finansiering av et apparat bestående av teknisk infrastruktur, menneskelige ressurser, markedsføring og informasjon. Det må også være en forutsetning at det finnes lærere som har motivasjon til å igangsette og prøve ut et slikt tilbud, og at det finnes kompetanse og tid til kvalitetssikring av de ressurser som blir lagt ut på databasen.

Det har tidligere vært forsøkt å etablere utdanningstilbud innen voksnes læring på nordisk nivå, men universitetene har ikke lyktes. Vi mener derfor at det kan være lurt å lære av tidligere forsøk, og foreslår muligheten for å begynne med å skape en deltagermasse, etablere noe, for deretter å få universitetene med. Det kan også opprettes et samarbeid mellom de Nordiske universitetene og voksenutdannings-institusjonene. En slik fremgangsmåte og samarbeid kan sees på som innovativt i forhold til hva som er gjort tidligere.

I arbeidet mot en realisering er det viktig å gjøre et grundig forarbeid, for eksempel basert på en fokusgruppe. Denne gruppen kan ha ansvaret for å samle inn allerede eksisterende tekster og materiale hovedsakelig fra Norden, men som vi har vært inne på tidligere, også Europa.

En markedsføringsstrategi kan være å etablere et nettsamfunn/gruppe på eksempelvis et sosialt medium som Facebook.

Gruppen kan være en arena for faglig diskusjon og duke opp for kunnskapsdeling mellom deltagerne, samtidig som det kan legges ut små appetittvekkere på kursmateriale tekster/videoer/ quizer etc.) og fagstoff for testing.

På denne måten utvikler vi en MOOC basert på en egen nordisk modell.

Fokusgruppen kan også følge med på om det er enkelte deltagere som skiller seg ut som særlig aktive for så å invitere dem til å være testperson. Man kan da eksempelvis danne en testgruppe som kan bidra med tilbakemeldinger og forslag til forbedring. På den måten kan kursmateriellet testes og forbedres i forkant av en mer offisiell publisering for et større publikum. Lykkes dette arbeidet og det arbeides kontinuerlig med videreutvikling, oppnår man gjerne en større brukermasse og kan begynne å invitere med universitetene for større satsning – som for eksempel med en formell videreutdanning i form av en

«Nordisk-MOOC». På denne måten utvikler vi en MOOC basert på en egen nordisk modell.

Et slikt forarbeid kan bidra til både oppmerksomhet og interesse fra fremtidige kursdeltagere. Samtidig vil det legge til rette for dialog om hva som ønskes av læringstilbud – dette vil bidra til at vi utvikler et tilbud som svarer til behovet. Dette er avgjørende, siden interesse og motivasjon hos målgruppen er en forutsetning for realisering av tilbudet.

7 Steg-for-steg implementering

I dette kapitlet skisserer arbeidsgruppen en mulig steg-for-steg implementering av kompetansehevingstilbud for nordiske lærere innen grunnleggende litterasitet for innvandrere. Beskrivelsen er ikke fullstendig på noen måte, men den er ment å gi en del innspill til hvordan en kan jobbe.

STEG 1: Samling med lenker til ressurser

Det første som må gjøres er å starte innsamlingen av innhold til en kursdatabase. Eksempelvis kan det startes som en strukturert blogg, for å gjøre det åpent og enkelt. Dette vil være et heterogent materiale, og det kan være smart å organisere det med #emnekode for enklere å kunne sortere i ulike kategorier (for eksempel hvilket læringsmål innholdet svarer til, og hvilken type materiale det er). Bloggen kan være en forløper til en framtidig læringsplattform. Læringsinnholdet kan være bidrag fra Alfarådet, EBSN og andre.

STEG 2: Organisere læringsressursene

Bidragene kan for eksempel kategoriseres etter Alfarådets 6 kompetansebeskrivelser. Det bør også produseres introduksjonstekster til videoer og fagstoff for å forklare brukeren hva de finner. Innholdet må også kvalitetssikres av noen med tilstrekkelig faglig kompetanse. Der det er hull i materialet, må det produseres nytt innhold. Dette kan være videointervjuer, blogginnlegg, fagtekster som bestilles, webinarer med opptak etc.

STEG 3: Pedagogisk innfallsvinkel

Når det skal velges byggesteiner til eventuell MOOC, bør det diskuteres hvilket læringssyn som best understøtter kursets faglige innhold. For eksempel vil et faktaorientert innhold typisk tale for xMOOC-metode, mens et mer «mykt» innhold som fremmer diskusjon, taler

for cMOOC-metode. Det trenger ikke være enten - eller, man kan med fordel gå pragmatisk til verks og plukke elementer fra begge «hyller».

Nedenfor har vi satt opp en del eksempler på byggesteiner som representerer et kognitivistisk læringssyn (a.). Videre har vi tatt med en rekke byggesteiner som bygger på et konstruktivistisk (sosiokulturelt) læringssyn (b.). I praksis er det en flytende grense uten helt klare skiller. Vi har også kommentert et element som ikke er skalerbart (c.). Det går ut over det en MOOC vanligvis kan tilby, og vi er over på et sentralt element i nettstudier.

a) Kognitivistiske «byggesteiner» (xMOOC):

Videoklipp

Læringsressurser vil typisk være videoklipp, hvor et emne introduseres. Dette kan være eksisterende videoklipp som allerede er tilgjengelig online, eller det kan være videoklipp som produseres spesielt til formålet.

Webinarer

Webinarer med faglige foredrag som tas opp og gjøres tilgjengelig online som video. På denne måten kan man utforske særlig spennende temaer eller fylle ut hull i det eksisterende materialet.

Tekst

Linker til tekst, som artikler og hjemmesider.

Quiz/test

Quiz er vanligvis best egnet til faktakunnskap, der det er rette og gale svar.

b) Konstruktivistiske «byggesteiner» (cMOOC):

Diskusjonsgrupper (skriftlige fora)

Kursdeltakerne blir bedt om å skrive innlegg i fora hvor de forholder seg til et emne. Deretter kommenterer de hverandres innlegg. Det kan settes krav til antall, f.eks. minst ett eget diskusjonsinnlegg og kommentarer til minst tre andre innlegg, samt at en må ta moderatorrollen på eget opplegg.

Blogger

Deltakerne blir bedt om å skrive blogginnlegg, gjerne på egne offentlige blogger, og dele dem med de andre kursdeltakerne. Det kan også være en lukket blogg som fungerer mer som et diskusjonsforum.

Wiki

Kursdeltakerne utarbeider i fellesskap en felles «wiki», det vil si at de forfatter et dokument sammen, der det for eksempel gjøres rede for sentrale faglige begreper. Her kan deltakerne føye til og endre hverandres innlegg. Gjennom en felles skriveprosess kommer de fram til et dokument de enes om, eventuelt at de gjør rede for ulike definisjoner og synspunkter.

Lesegrupper på nett

Deltakerne deles inn i lesegrupper, som møtes og diskuterer online, for eksempel på Skype.

Idédugnad på nett

Det finnes mange nettverktøy som gjør det mulig å samarbeide på nettet, lage idédugnader, idéutvikling gjennom felles notater, tankekart osv.

Studentvurdering

Kursdeltakerne skriver oppgaver. Oppgavene kommenteres ikke av en lærer, men av andre kursdeltakere, som gir tilbakemeldinger ut fra egen viten og erfaring.

Webinar

Webinarer kan tilrettelegges slik at de blir mer samarbeidspregede og interaktive. Deltakerne kan deles opp i flere «grupperom» hvor de kan diskutere. Mest brukt er likevel felles diskusjon i chat-feltet. Det er også mulig å koble ulike nettverktøy til webinar-plattformen, og dermed utvide samarbeidsmulighetene. For eksempel kan en knytte et verktøy for idédugnad med avstemning til webinarret og dermed skape et samarbeidsgrunnlag for innholdet i webinarret.

c) Ikke-skalerbart:

Løpende veiledning fra fagperson med blant annet kommentarer til oppgavebesvarelser er en «ikke-skalerbar» metode, der ressursbruken vil stige proporsjonalt med antall kursdeltakere. Veiledning fra fagperson er et sentralt pedagogisk element i nettstudier. Dersom det skal utvikles studiepoenggivende etterutdanning, vil vi tro at faglig veiledning vil være ønskelig og kanskje også nødvendig for å tilby et kvalitetstilbud til lærerne.

STEG 4: Etablere en fokusgruppe

For å sikre at utformingen av innholdet og at kursene dekker målgruppens behov, er det viktig å sikre god forankring i praksisfeltet. Å etablere en fokusgruppe eller et utviklingsnettverk bestående av engasjerte alfalærere, vil bidra til slik forankring. Dette kan for eksempel ha form som en facebookgruppe, og ha som oppgave å komme med konkrete erfaringer fra praksis, å kommentere på materialet som legges inn, å velge organisering samt diskutere pedagogisk tilnærming. Dette utviklingsnettverket bør være en del av den kontinuerlige prosessen med å utvikle innholdet og kursene.

STEG 5: Finne en plattform

En plattform er lurt å bygge opp trinnvis. «Problemet» med plattformer er at de har innlogging, noe de også må ha når det kommer til kurs. (Enten styrt innlogging fra administrator eller egen registrering med eget valgt passord.) Åpne læringsressurser bør helst ligge uten passord. Derfor bør vi vurdere om vi heller skal bruke ordinære nettsider.

Et godt eksempel på åpne læringsressurser: www.norsksidene.no

Noen eksempler på plattformer:

PEDIT (Norsk Nett-skole): Er bygd opp på pedagogiske premisser med tanke på grupper/klasser. Intuitiv og lett å bruke.

MOODLE: Ikke like intuitiv, kan ofte bli rotete og uoversiktlig, men det er til en viss grad avhengig av den som legger opp sidene.

CANVAS: Oversatt til norsk av Bibsys. Brukes til to-tre MOOC-er så langt. Svak på innholds-presentasjon.

FRONTER og **IT'S LEARNING:** Disse er laget for skole og egner seg trolig ikke så godt til vårt formål.

Det finnes mange andre plattformer. Dessuten kan trolig også noen av verktøyene til Google brukes. Men før en tar stilling til plattform, må en ha en avklaring på innhold og hvor tett forbindelsen skal være mellom innhold/læringsressurser og kurs. Et annet viktig spørsmål er også: Hvem skal administrere plattformen og vedlikeholde/bygge opp innholdet?

Den enkleste formen:
«Slik kan du følge en læringssti».

STEG 6:

Opprette forum

Det bør trolig velges en plattform som kan brukes for både læringsressurser, kurs og forum. Men det er også fullt mulig å begynne med nettsider for å samle læringsressurser, for så å gå over på en læringsplattform når en skal opprette kurs.

Uansett hva en velger å begynne med, kan det være nyttig å etablere et forum. Her kan det opprettes nye tråder/tema for diskusjon og erfaringsutveksling etter hvert som aktiviteten vokser. Forumet bør ha en mentor/leder som følger opp hvert av temaene, og som gjør tiltak for å aktivisere og engasjere.

STEG 7:

Lage MOOC-er

Når en har samlet fagstoff og læringsressurser, kan en organisere stoffet i moduler med oppgaver, refleksjon og medstudentkommentarer.

Den enkleste formen: «Slik kan du følge en læringssti». Dette kan være en sammenstilling av innhold (video, tekster, webinarer etc.) som er tilknyttet et bestemt læringsmål, organisert kronologisk og med tilhørende opp-

gaver, refleksjon etc. Dokumentasjon av at en har gjennomført MOOC-en kan være gjennom en quiz eller ved at en har oppfylt bestemte krav (for eksempel skrevet blogginnlegg, foruminnlegg, og/eller kommentert eller vurdert andres blogginnlegg mv.). Det kan være viktig med mulighet for kursbevis eller dokumentasjon av gjennomføring. (Ref. Open Badges).

Mer avansert (går ut over MOOC-konseptet):

Kurs basert på samme type byggesteiner, men med veiledning av en fagperson (se steg 3c).

Enda mer avansert: Kurs med studiepoeng, for eksempel mastergradsemner (se steg 7).

STEG 8:

Lage nettstudium som kan godkjennes på universitets/høgskolenivå

Utvikling av et nettstudium må skje i samarbeid med høgskole/universitet med eksamensrett. Det må avklares omfang, eventuelle veiledere og hvor mange studiepoeng studiet skal ha. Alfarådet har allerede satt ned en arbeidsgruppe som skal se nærmere på dette, og det er naturlig å ta utgangspunkt i en kombinasjon av den oppbygde kunnskapsbasen (steg 1-7) og konklusjonene av Alfarådets arbeid.

8

Konklusjon og anbefaling

Som nevnt innledningsvis har arbeidsgruppens arbeid ut i fra 5 hovedspørsmål:

1. Skal det etableres et nettbasert etterutdanningstilbud for alfarerere i grunnleggende litterasitet?
2. Bør dette struktureres som Massive Open Online Course (MOOC)?
3. Hvem og hvordan kan dette realiseres?
4. Hvor mange skal involveres geografisk?
5. Hvordan skal i så tilfelle dette finansieres?

Det første spørsmålet innebærer et behovsspørsmål, et behov som Alfarådet grundig har avdekket og dokumentert at finnes: Lærerne etterspør et fleksibelt tilbud som gjør det mulig for dem å gjennomføre, og dette mener vi et nettbasert tilbud vil være svaret på.

Dette nettbaserte tilbudet bør bygges opp på grunnlag av eksisterende faglige ressurser som forholdsvis lett kan gjøres tilgjengelige, og det bør bygge på de kompetansemålene for alfarerere som er formulert og definert av Alfarådet. For 2015 og 2016 har Alfarådet prioritert å satse spesielt på to læringsmål, nr. 4: *Undervisning i muntlig kommunikativ kompetanse uten skriftlig støtte* for voksne andrespråklige og nr. 6: *Grunnleggende hverdagsmatematikk* for voksne andrespråklige. Det er derfor naturlig å ta utgangspunktet i disse prioriteringene dersom det igangsettes utprøving av etterutdanningstilbud. Vi foreslår denne utprøvingen gjennomføres med å samle byggesteiner til disse to områdene, samtidig som det etableres en fokusgruppe med praktikere på feltet som kan gi innspill rundt behov, utforming og utvikling av kunnskapsbasen og kursinnholdet. Fokusgruppen kan samtidig komme med eksempler og kommentarer fra egen erfaring, slik at det kan utvikles et målrettet tilbud som inkluderer både ekspertbidrag og praksisbidrag.

Det ressurskrevende i startfasen vil være å strukturere og kvalitetssikre samlingen av læringsressurser.

Vi ser det som avgjørende å bygge et slikt tilbud nedenfra og opp. En forutsetning for å lykkes er å etablere en dynamisk diskusjon med praksisfeltet gjennom innhenting av deres ekspertise og erfaring.

Det ressurskrevende i startfasen vil være å strukturere og kvalitetssikre samlingen av læringsressurser. Vi anbefaler en prosjektgruppe/et forprosjekt som kan ta tak i prosessen og som kan definere en nøyaktig implementeringsplan. Vi anbefaler også at denne gruppen oppretter et godt samarbeid med EBSN for å samle inn europeiske bidrag. Dette er spesielt nødvendig på område nummer 6, *grunnleggende hverdagsmatematikk*.

Det finnes en del praktiske forutsetninger for å få til denne visjonen, vi har skissert noen, men vi anbefaler å studere dem mer inngående i oppfølgingen av dette mulighetsstudiet.

Vi ser det som naturlig at NVL tar en ledende rolle i oppfølgingene av denne rapporten, og anbefaler å bruke resurser fra Alfarådet og Distans for videre oppfølging. Det vil kreve noe ekstern og ekstra finansiering for å etablere denne databasen, men dersom det gjøres grundig, vil en ha etablert et solid grunnlag for et målrettet, fleksibelt og fremtidsrettet etterutdanningstilbud for nordiske lærere innen grunnleggende litterasitet for voksne innvandrere.

www.nvl.org